

Cigani so tu!

(Sličica iz naše vasi. — Spisal Selján.)

poznem poletju je bilo. Nekaj dni sèm je neprenehoma deževalo. No, danes pa je napočil krasen dan, kakor so le poletni dnevi po dežju.

Na konci vasi za Topolščakovim kozolcem smo „bílí svinjko“. Skoraj vsi iz našega konca: Korenova oba, Tone in Francek, Topolščakov Jožek, jaz in moj mlajši bratec Tinček. Upili smo kakor mešetarjí ter se drvili za „svinjko“.

Topolščakov Jožek pa se je pri igri razvnel in je enkrat le prehudo udrihníl po „svinjki“. Reklo je resk! in palica je bila na dvoje. No, pa Jožkova bistra glavica ni dolgo pomišljala. Posegel je v žep po lep rdeč pipec, — še lani mu ga je bil Miklavž prinesel — pa je stekel do leskovega grma, ki je rasel pri cesti tam na ovinku. Iskal je nove palice.

Mi smo pa medtem nadaljevali igro. Pa kar jo prisopiha Jožek s klobukom v roki pa zakrčí na vse grlo: „Bežimo, bežimo, cigani gredó! Tam za ovinkom so?“ —

Vsi smo uprli oči tjakaj. Strah in groza! Rujave, razcapane postave so se pokazale na ovinku, kakor bi bile zrastle iz zemlje. Naprej je stopal velik možak, rujavega obraza in dolgih črnih las, pa vlekel za gobec čudno žival, vpreženo v voziček. Za njim pa se je drvila cela drhal moških, ženskih in otrok.

Kri nam je zastala po žilah. Palice so nam kar same popadale iz rok. „Joj, bežimo, bežimo!“ je nekdo viknil, in vsi hkrati smo jo pcedili proti vasi Eden je drvil bolj kot drugi. Nihče ni maral biti zadnji.

„Za božjo voljo, kaj pa vendar je?“ so vprašali Korenova mati, ko smo pridrvili do njihove hiše, ki je bila najbližja.

„Cigani so tu, cigani! Tam za Topolščakovim kozolcem so se ustavili“, smo hiteli vsi vprek ter komaj sopli od upehanosti.

„Oh, ali je treba za to tako vpiti in vreščati, kakor bi vas kdo na meh drl? Saj vas ne bodo požrli!“ so se smejali Korenova mati. — „Lej ga, Francek, kje imaš pa klobuk?“ so vprašali svojega najmlajšega.

„Z glave mi je padel, ko sem tekel“, se začmeri jokavi Francek. „Nič več ga ne bom dobil; najbrže ga je že pobral cigan.“ Francek spet zastoka in potegne z rokavom pod nosom.

„Le vsi skupaj nazaj in klobuk poiščite!“ ukažejo mati. „Nikar se ne bojte ciganov; nikomur ne store nič hudega!“

„Oh, mama, jaz že ne grem! Ciganov se bojim, pa tiste grde živali, ki jim je peljala voziček“, se prvi oglasi Francek. Milo se mu stori, ko se spomni, da ima morebiti že kak ciganček njegov klobuk.

„Kakšna žival pa je?“ vprašajo mati.

„Čudna, da nikoli tega. Velika je kakor tele in neznansko dolga ušesa ima“, se oglasi naš Tine.

„Pa rep ima tak kakor tele. Jaz sem jo videl prav od blizu“, pristavi Topolščakov.

„Najbrže je velik pes, tak, kakor ga je imel zadnjič tisti piskrovez“, pravijo Korenka.

„Pes že ni!“ odvrne Jožek. — „Psa bi poznal. Nekje sem pa vendar že videl tako žival, pa ne vem, ali živo, ali naslikano. — Aha, že vem. V tistih bukvah, ki so notri naslikane vse živali, v tistih bukvah, ki jih ima Pečarjev Janez, tisti, ki v Ljubljani hodi v šolo. Veste, kaj je tista žival?“

„Kaj!“ se oglasimo vsi hkrati.

„Osel je, pa nič družega“, se odreže Jožek.

„Oh, saj bo! Tak je osel! Tak je osel!“ pritrdijo za Jožkom Korenka.

„Mama, ali je osel hud?“ vpraša boječi Francek.

„Beži, beži, kaj bo hud. Zaradi njega greš lahko brez skrbi po klobuk.“ —

„Pa se tudi ciganov bojim“, se spet skisa Francek.

„Jaz se jih tudi“, pravi Jožek, in za njim pritrdimo vsi drugi.

„Pa pojdi hlapca prosit, ki je tam pri podu, naj gre s teboj, da boš vsaj klobuk dobil nazaj“, ukažejo Korenka in odidejo v hišo.

Šli smo prosit hlapca Martinka, naj gre z nami. Vsi bi si bili radi ogledali cigane nekoliko bliže. Ves strah nas je minil pred cigani, ko smo pod varstvom močnega Martinka korakali proti ciganom. Francek je srečno našel svoj klobuk tam, kjer mu je bil padel z glave. — Ko smo se potem vračali proti domu, smo imeli že toliko poguma, da smo vpili na cigane: „Cigani — ljudji, cigani — ljudji!“

Cigani pa se niso zmenili za naše upitje, ampak so mirno razpenjali šotor ter kurili ogenj za kosilo.

* * *

Popoldne tistega dne so Korenova mati obešali perilo na vrtu pred hišo. Kar se pomoli sem izza ograje rujav ženski obraz. Bila je ciganka. Na hrbtu je imela, kakor v vreči, otroka, ki se mu je le črna glavica z rujavim obrazom in svetlimi očmi videla iz cunj.

„Dober dan, majka!“ pozdravi ciganka s hripavim glasom.

„Bog daj dober dan!“ odvrnejo Korenka.

„Lepo vas prosim, majka, dajte, dajte kruhka za tegale malega! Že več dni ni revše videlo skorjice!“ zaprosi ciganka. Korenova mati so bili usmiljenega srca. Stopili so v hišo ter prinesli tak kos hruha, kakor ga odrežejo le hlapcu, kadar gre v hosto napravljat drva.

„Bog vam povrni stokrat, majka! Oh, ali bi mi dali še malo sala ali masla? Večerje nimam s čim zabeliti. Lepo vas prosim, majka! Vam bom za plačilo prorokovala in napovedala srečo, če hočete!“ spet zamoledova ciganka.

Korenko je res imelo, da bi poizkusila, če ciganka res kaj ugame. Slišala je že toliko praviti o tem.

„Naj bó, kar hoče; saj vem, da nič ne vé, a poizkusim vseeno“, si je rekla. Radovednost jo je premagala, in odšla je v vežo po masti.

Ciganka pa je tačas z bistrim očesom premotrila vso okolico Korenove hiše. Njene oči so se poželjivo ustavile na kurniku, ki je stal v odprtí drvarnici poleg h še. V njem je bila lepa grahasta kokoš.

Ta kokoš je bila veselje Korenke. Dobila jo je od svojega brata za god. Nesla je v celi vasi najdebelejša jajca. Vsi vaščani so hodili h Korenovim ponje, da so jih dajali valit kokljam. Večkrat so rekli Korenova mati, da ne dajo te kokoške za vse nič od hiše. Včeraj pa je najbrže kaj vročega pojedla. Naredila se ji je pika na jeziku. Ker ni mogla jesti, se je Korenka že bala, da ji pogine. Danes dopoldne pa ji je zdrla piko z jezika ter jo zaprla v kurnik, da se popolnoma pozdravi.

Na tej kokoši so se torej ustavile oči cigankine. Zadovoljno je mlasknila z jezikom: „Oh, ta je pa lepa! To bi bila večerja!“

„Tukaj imaš masti“, se oglasi Korenka ter zmoti ciganko v njenih mislih. „Ná, pa prerokuj!“ je dostavila gospodinja bolj tiho ter se ozrla okrog, če je morebiti kdo ne opazuje.

Ciganka je vzela njeno roko v svojo ter ji pričela prorokovati dolgo življenje, srečo, bogastvo in vse najbolje. Nazadnje pa je dostavila: „Kmalu vas zadene majhna nesreča, pa nikar ne bodite radi nje preveč žalostni.“

Nato se je še enkrat zahvalila ciganka za ljubi kruh in za lepo mast ter odšla.

* * *

Drugo jutro, ko so Korenova mati sklicali skupaj kokoši ter jim nametali zrnja, so se spomnili tudi svoje grahaste ljubljenske. Šli so v drvarnico, da bi tudi njej natresli zrnja. Toda — toda — lepe kokoši ni bilo nikjer!

„Kje je grahasta kokoš?“ so vprašali hlapca, deklo, očeta, vse domače po vrsti. Toda nihče je ni videl nikjer. Da, včeraj je bila v kurniku, — a danes je ni nikjer! Preiskali so vsak kotiček, — vse zastonj.

Korenka je začela misliti, kam bi bila prešla kokoš. „Nekdo jo je moral ukrasti“, je končno uganila. Spomnila se je ciganke in njenega prorokovanja.

„Kaj, ko bi jo bila ona ukradla?“ je ugibala Korenka podrobneje. „Nihče drugi kot ciganka“, je prepričano zatrčila.

Tedaj se je spomnila, kako so ciganki med prerokovanjem vedno uhajale oči proti drvarnici. Poklicala je svojega moža ter mu povedala o vsem dogodku s tisto ciganko. Tedaj pa so oče Koren prasnili v smeh ter dejali: „Vidiš, ciganka pa le nekaj vé! Dobro ti je prorokovala! Pa še masti si ji dala, da si je lažje spekla kokoš.“

Hudo je bilo Korenki za kokošjo, da nikoli tega. Poklicala je hlapca Martina, naj gre gledat k ciganom; mogoče je še niso zaklali — njene ljube grahovke.

Martin se je vrnil kmalu, pa praznih rok, toda z naznanilom:

„Kokoši ni, ciganov tudi ne! Jutro jih je prineslo, noč jih je vzela.“

Ker pa ciganka ni samo Korenki prorokovala, ampak so bile tudi njene sosede radovedne ter so hotele zvedeti srečo, je ciganka tudi njim prorokovala, da jih bo majhna nesreča zadela. In res jih je: tej je izginila svilena ruta, oni pleče izpod strehe, tretji zopet kaj družega.

To vam povem: toliko odkritosrčnega smeha in toliko prikrite jeze še ni bilo v naši vasi, kakor tiste dni.

Otroci smo se pa le še en čas bali ciganov, ker smo bili prepričani, da ne kradejo samo kokoši, rut, plečet . . ., ampak tudi otroke. No, pa v naši vasi tistopot nobenemu niso prišli do živega. Bili smo presodnih glav in urnih nog. Zato nas niso mogli. Nekaj le pomaga, če se človek ogne v pravem času. — —

Dva osla.

Osla sta vozila skupaj v mesto blago svojih gospodarjev. Starejši je imel težek voz in se je komaj premikal. Mlajši pa je imel polovico manj naloženega, dasiravno je bil močnejši kot njegov tovariš.

Med potjo opazita osla, da sta gospodarja zaspala na vozu.

Mlajši osel reče: „Voziva prav počasi, da se ne utrudiva. Gospodarja spita in ne bosta opazila ničesar.“

„Ne, tovariš“, reče starejši. „Če hitreje prideva do mesta, prej bova prosta.“

Mlajšemu pa ni ugajala ta misel, zato zaostane za svojim tovarišem. Vedno počasneje vozi in se smeje starejšemu tovarišu, ki se je že izgubil v daljavi.

Zdajci se zbudi gospodar na vozu mlajšega osla. Ko vidi, da je zaostala njegova žival, počni in udari z bičem po nji. — Osel prestopi malo hitreje. A to gospodarju še ni zadoščalo; priganja osla in natepa, da mora steči . . .

Ves poten doteče pri mestu starejšega tovariša. Ta ga vpraša: „Zakaj si pa tako poten in utrujen, tovariš? Saj si vendar počasi vozil, ne?“

Mlajši osorno pogleda tovariša in vozi spet dalje poleg njega. A hitra vožnja ga je vendar toliko utrudila, da je komaj dohajal starca, ki je še vedno enakomerno korakal in se je prav malo utrudil na dolgi poti.

Vztrajnost delo lajša ti,
A lenoba ga teži.

Slavko Slavič.

